

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
PL 200, 65101 Vaasa
(kirjaamo.lansi@avi.fi)

**Muistutus ja mielipide liittyen lupahakemukseen
Dnro: LSSAVI/267/04.08/2010**

YHTEENVETO

Tämä muistutus koskee Taimen Oy:n Myllykosken kalanviljelylaitoksen ympäristölupaa Joutsassa.

Muistuttaja on Joutsansalmi-yhdistys ry, jonka kuusikymmentä jäsentä ovat ranta-asukkaita ja rannanomistajia, joiden oikeutta ja etua asia koskee. Yhdistyksen jäsenistöä edustaa sen hallitus, jonka puheenjohtaja on Taisto Kuitunen, Etelämyllytie121 19650 Joutsa (Etelämylly, 19:4, Jousa, Joutsa), ja varapuheenjohtaja on Erkki Oksanen, Etelämyllytie 151, 19650 Joutsa (Linturanta, 19:3, Jousa, Joutsa). Yhdistyksen toimiva osoite on Etelämyllytie 148, 19650 Joutsa. Yhdistyksen säännöt ja sen toiminnan tarkempi kuvaus on nähtävänä yhdistyksen kotisivuilla: www.joutsansalmi.com.

Joutsansalmi-yhdistys ry on perehtynyt lupahakemukseen ja laukaalaisen yrityksen, Taimen Oy:n Joutsassa harjoittaman kalankasvatustoiminnan vedenkäyttö- ja ympäristölupahistoriaan, ja on sekä yhdistyksenä että yksittäisten jäsentensä kautta tullut tuntemaan ja tietämään Taimen Oy:n kalankasvatustalon toiminnan ympäristöhaitat ja vuosikymmeniä jatkuneen jäteveden juoksutuksen Joutsansalmeen.

Joutsansalmi-yhdistys ry katsoo, että ympäristöluvan ehtoja määrättäessä luvan perusteeksi tulee ottaa vähintään seuraavat näkökohdat:

- 1. Kalankasvatuksessa syntyvien jätevesien nykyisenkaltaista juoksutusta kuntakeskuksen keskeiseen vesialueeseen ei tule sallia missään muodossa. Kalankasvatuksessa syntyvät jätteet, käytetty vesi, lääkeaineet, kemikaalit ja muut aineet tulee puhdistaa mahdollisimman täydellisesti, ja syntyvä loppujäte ottaa talteen ja käsitellä määrysten mukaisesti.**
- 2. Mikäli kalankasvatuksen siirtämistä siihen tarkoitukseen sopivampaan sijaintipaikkaan ei voida toteuttaa kahden vuoden siirtymäajan kuluessa, vesistövaikutusta tulee minimoida nykyaikaisella ja poikastuotantoon soveltuvalla laitostekniikalla. Laitos tulee kahden vuoden määräajan kuluessa muuttaa keinoallaslaitokseksi ja liittää siihen kiertovesitekniikka ravinnepäästöjen hallitsemiseksi ja kuormituksen olennaiseksi pienentämiseksi.**

3. Ennen laitostekniikan muutosta hakijalta on edellytettävä myös välittömiä toimenpiteitä fosforipäästöjen pienentämiseksi ja haitallisten aineiden vesistöön juoksuttamisen lopettamiseksi. Vesiensuojelutoimenpiteitä on tehostettava niin, että fosforipäästö laskee nykytasosta. Fosforipäästöjen lisäämistä ei tule sallia edes lyhytaikaisesti, sillä fosfori on minimiravinne ja sen vesistövaikutus matalissa ja allasmaisissa lahdissa erittäin suuri. Siirtymäaikana laitoksen fosforin vuotuiseksi päästörajaksi tulee asettaa 165 kg/a, minkä lisäksi tulee asettaa raja-arvo vuotuiselle typpipäästölle.
4. Lupaehtojen noudattamisen seurannassa ja sen kontrollissa on havaittu vakavia puutteita ja virheitä. Velvoiteseurannan mittausmenetelmät ja menettelytavat tulee uudistaa ja kontrollimittauksia tehdä jokaisena kuukautena silloin kun laitos on toiminnassa. Ulkopuolisen ammattilaisen tekemien kontrollimittausten tulokset tulee ottaa velvoiteseurannan raportoinnissa aina huomioon, ja myös raporttien johtopäätösten perustaksi, mikäli niiden tulokset poikkeavat laitoksen itsensä tekemien mittausten tuloksista.

Hakemus ja sen vaikutusympäristö

Itä-Suomen vesioikeuden päätöstä 46/98/I (15.9.1998) tarkistettaessa Itä-Suomen ympäristölupavirasto myönsi Joutsan Myllykosken kalankasvatuslaitokselle ympäristönsuojelulain nojalla ympäristöluvan 1.12.2004. Vaasan hallinto-oikeus vahvisti luvan ehdot 30.8.2006. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi Taimen Oy:n valituksen eikä muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä. Ympäristöluvassa edellytetään, että toiminnasta ei aiheudu terveystahaitta, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän tai pohjaveden pilaantumista, erityistä luonnonolosuhteiden huonontumista, vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella eikä eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Taimen Oy Laukaasta hakee Joutsan Myllykosken partaalla olevan poikastuotantoon keskittyneen kalankasvattamonsa ympäristöluvan lupamääräysten tarkistamista ja Joutsan keskeiseen vesialueeseen purkamansa jäteveden sisältämän fosforin päästörajan nostamista.

Muistutamme Joutsan keskustaajamaa ympäröivän vesialueen suuresta merkityksestä ja keskeisestä sijainnista veden käyttäjien, alueen virkistyskäyttäjien, virkistyskalastajien ja kalatalouden kannalta, unohtamatta, että vesistö kokonaisuudessaan on elintärkeä luonnonvaraisten vaelluskalojen ja linnuston elinympäristö. Kalankasvatuslaitoksen läheisyydessä noin 2,5 km päässä on Natura 2000 – verkostoon kuuluva Angesselkä-Puttolanselkä (FI0900143). Alue on arvokas vesilintujen muutonaikainen levähdyspaikka erityisesti syksyisin.

Joutsan kunta on panostanut vesialueiden, virkistyskäyttöä tukevan infrastruktuurin ja rantojen hoitoon, mistä osoituksena mm. erinomaiset uimalat ja venesatamat. Siten vesialueen kunto ja veden puhtaus sitä suojelemalla ja tilaa parantamalla on kaikkien kuntalaisten yhteinen intressi ja Joutsan kunnan keskeinen prioriteetti.

Voimassa olevan lupapäätöksen tausta ja aikaisemmat luvat

Nykyinen ympäristölupa, Hallinto-oikeuden päätös ja Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu tukevat johtopäätöstä, että hakijan toiminta on sinällensä vesistön tilaa heikentävää. Hallinto-oikeus kiinnitti huomiota siihen, että "Laitoksen vesiensuojelurakenteet ovat peräisin 1980-luvulta, ja että laitoksella käytetty vesi, mikä sisältää mm. vesistöä rehevöittävää fosforia, johdetaan Myllykosken alapuolelle Ängesselän Myllylahteen".

Korkein hallinto-oikeus puolestaan totesi päätöksessään, että: "Sen (laitoksen) toiminnan aiheuttama ravinnekuormitus on ollut ennakoitua suurempi ja kuormituksen vaikutukset vesistöissä haitallisemmat kuin vesioikeuden aikaisempia päätöksiä annettaessa on edellytetty, ja koska laitoksella käytetyn veden vesistöön päästämisestä on aiheutunut vesistön tilaa heikentävä olosuhteiden muutos".

Seuraavassa lyhyt kuvaus nykytilanteeseen johtaneesta lupaprosessista ja Taimen Oy:n kalankasvattamon nykyiseen ympäristölupaan johtaneesta tilanteesta. Hakija on systemaattisesti jättänyt huomioonottamatta edellä mainitun korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen ja vedonnut valituksissaan korkeampien fosforipäästöjen puolesta lähinnä keksittyihin ja epätosiin perusteluihin ja siihen, että muutoin laitoksen toiminta ja kannattavuus olisivat selkeästi uhattuna ja että toiminta ei olisi enää taloudellisesti kannattavaa:

- Itä-Suomen vesioikeus myönsi päätöksellään 18.2.1971 (Nro 16/I/71) kalankasvatuslaitokselle oikeuden johtaa käyttöönsä vettä Viheristä enintään 0,5 m³/s vuosikeskiarvona laskettuna ja johtaa laitoksella käytetty vesi Joutsansalmeen.
- Vesioikeuden päätöksellä 17.2.1977 (Nro 21/Ym/77) laitokselle sallittiin vedenottomäärä 0,75 m³/s vuosikeskiarvona.
- Vesioikeuden päätöksellä 4.11.1992 (Nro 72/92/1) laitoksella käytettävän kuivarehun määrä rajoitettiin olemaan enintään 85 000 kg/a ja laitoksen aiheuttama fosforipäästö rajoitettiin olemaan enintään 460 kg/a, koska laitoksen toiminnasta aiheutuneen kuormituksen todettiin olleen ennakoitua suurempi ja kuormituksen vaikutusten vesistöissä haitallisemmat kuin vesioikeuden aikaisempia päätöksiä annettaessa on edellytetty, ja koska laitoksella käytetyn veden vesistöön päästämisestä on aiheutunut vesistön tilaa heikentävä olosuhteiden muutos.
- Taimen Oy:n haettua 24.3.1998 Myllykosken kalankasvatuslaitoksella käytetyn veden vesistöön johtamista koskevan päätöksen tarkistamista toiminnan jatkamiseksi, vesioikeus rajoitti 15.9.1998 (Nro 46/98/1) laitoksella käytettävän kuivarehun määrän olemaan enintään 80 000 kg/a, ja laitoksen aiheuttama fosforipäästö rajoitettiin olemaan enintään 400 kg/a. Lisäksi luvan saajalle asetettiin kalatalousvelvoitteen istutusvelvoite.
- Ennen vesioikeuden päätöstä Itä-Suomen vesioikeudelle toimitettiin lukuisia muistutuksia ja lupaehtojen tiukentamisvaatimuksia Joutsansalmen asukkailta ja kuntalaisilta. (Honkasalo 28.06.1998).
- Jouko ja Aino Lehtonen muutoksenhakijakumppaneineen hakivat Itä-Suomen vesiylioikeudelta muutosta vesioikeuden päätökseen valituskirjelmällään 30.10.1998. Päätöstä tehdessään vesiylioikeus kuuli luvan hakijaa ja lukuisia muutoksenhakijoita. Muutoksenhakijat myös täydensivät vesiylioikeuden pyynnöstä valituskirjelmäänsä.
- Vesiylioikeus 14.4.1999 (Nro 21/1999) pysytti vesioikeuden päätöksen, mutta mm. edellytti, että haettaessa määräysten tarkistamista 31.3.2004 mennessä, hakemukseen on liitettävä muiden asianmukaisten selvityksen lisäksi tarkkailutuloksiin perustuva yhteenveto laitoksen vesistövaikutuksista sekä

- suunnitelma laitoksen fosforipäästöjen pienentämiseksi tasolle 300 kg/a.
- Taimen Oy haki 31.3.2004 ympäristölupavirastolle toimittamallaan hakemuksella ympäristölupaa Joutsan Myllykosken kalankasvatuslaitoksen toiminnan jatkamiselle.
 - Esitetyissä lausunnoissa ja muistutuksissa Joutsan seudun terveydenhuollon kuntayhtymän yhtymähallitus, Suonteen kalastusalue ja Joutsan osakaskunta vaativat mm. fosforipäästön alentamista tasolle 300 kg/a. Joutsan kunnanhallitus yhtyi Joutsan seudun terveydenhuollon kuntayhtymän lausuntoon. Lukuisat muistutuksen tekijät vaativat toiminnan lupaehtojen muuttamista ja fosforirasituksen puolittamista olemaan enintään 200 kg/a, ja muistuttivat että laitoksella käytössä oleva tekniikka on 30 vuotta vanhaa ja siten vanhentunutta. Vaadittiin, että olisi määrättävä otettavaksi käyttöön parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Muistuttajien näkemys oli, että kalankasvatus on kiistatta syyllinen vesiruton ja karvalehden pesiytymiseen vuolaasti virtaavaan vesistöön ja sen järviösuudelle. Taimen Oy toimitti omaehtoisesti vastineen kalanviljelylaitoksen ympäristölupahakemuksesta tehtyihin lausuntoihin ja muistutuksiin 30.09.2004. Ympäristölupavirasto toimitti tarkastuksen kalanviljelylaitoksella 14.10.2004.
 - Itä-Suomen ympäristölupavirasto myönsi 1.12.2004 (Nro 106/04/1) Taimen Oy:lle ympäristöluvan Joutsan Myllykosken varressa sijaitsevan kalankasvatuslaitoksen toimintaan. Luvan mukaan kuivarehun määrä saa olla enintään 70 000 kg vuodessa ja sen fosforipitoisuus saa olla enintään 1 %. Kalojen liikaruokinta on vältettävä ja ruokinta järjestettävä niin, että ravinteita pääsee vesistöön mahdollisimman vähän. Laitoksen aiheuttama fosforipäästö vesistöön saa olla enintään 330 kg vuodessa. Lupaehtoihin liittyy myös yksilöidyt vaatimukset koskien laitoksen käyttöä, jätteiden käsittelyä, häiriö- ja poikkeustilanteita sekä tarkkailua ja raportointia.
 - Taimen Oy valitti Itä-Suomen ympäristölupaviraston päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen katsoen, että vuotuisen fosforikuorman pienentämisellä, 400 kg:sta 330 kg:aan ei saavuteta merkittävää muutosta fosforitasossa, mutta sen sijaan laitoksen toiminta ja kannattavuus ovat selkeästi uhattuna ja että toiminta ei olisi enää taloudellisesti kannattavaa.
 - Lukuisa joukko Joutsansalmen ranta-asukkaita toimitti Vaasan hallinto-oikeudelle vastineensa ja vaatimuksensa sen johdosta, että Taimen Oy Laukaasta hakee muutosta ja lievennyksiä lupaehtojen sisältöön Itä-Suomen ympäristöviraston ratkaisuun, korostaen yrittäjän yritys- ja yhteiskuntavastuuta, päästöjen pienentämisen välttämättömyyttä sekä karvalehti-ongelman ja aiheutetun ympäristöhaitan poistamisen tarpeellisuutta pienentämällä fosforipäästöjen yläraja tasolle 200 kg vuodessa.
 - Vaasan hallinto-oikeus 30.8.2006 (Nro 06/0193/2) pysytti voimassa Itä-Suomen ympäristöviraston päätöksen pienin muutoksin. Laitoksella voidaan poikkeuksellisesti tietyissä oloissa pitää kalanpoikasia myös kesällä. Perusteluissaan hallinto-oikeus totesi laitoksen vesiensuojelurakenteiden olevan peräisin 1980-luvulta. Laitoksella käytetty vesi, joka sisältää muun muassa vesistöä rehevöittävää fosforia, johdetaan Myllykosken alapuolelle Angesselän Myllylahteen rehevöittäen osaltaan alapuolista vesistöä.
 - Taimen Oy Laukaasta toimitti 29.9.2006 Korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituksen vaatien lievennyksiä hallinto-oikeuden antamiin määräyksiin, ja että sallitun rehun määrä tulee nostaa 80 000 kilogrammaan vuodessa ja sallittujen fosforipäästöjen määrä 400 kilogrammaan vuodessa. Muutoksenhaussa korostetaan lisäksi kaikkea jo ympäristölupaa haettaessa esitettyä ja hallinto-oikeudelle esitettyä.
 - Pentti Honkasalo ja hänen asiakumppaninsa antoivat valituksen johdosta selityksen vastustaen valituksen hyväksymistä.
 - Korkein hallinto-oikeus päätti hylätä Taimen Oy:n valituksen 10.3.2008 (Nro 475, Diaarinumero 2724/1/06). Vaasan hallinto-oikeuden päätöstä ei muutettu.

Kalankasvattamon jätteenkäsittelymenetelmä

Lupahakemuksen keskeinen ongelma on kalankasvattamolla käytössä oleva vanhentunut, 35 vuotta vanha käytetyn veden ja jätteiden käsittelytapa. Altaat ovat maapohjaisia ja tekniikka pääosin vanhentunutta. Sen käyttämä rehuseoksen fosforipitoisuus ja ruokintatapa (automaattinen ja manuaalinen) johtaa myös fosforin ylivuotoihin vesistöön. Kyseessä on poistoveden (jäteveden) juoksumäärä 0,65-0,75 m³/s keskivirtaamalla Joutsansalmeen. Jätevesi lasketaan vesistöön purkuojassa olevan selkeytysaltaan kautta. Selkeytysaltaasta imuroidaan pumppaamalla vuosittain liki viisi tuhatta kuutiometriä lietettä lietetaskuihin ja lietetaskuista turvesuodattimelle.

Osana velvoitetarkkailua seurataan turvesuodattimelle pumpattavan lietteen fosforipitoisuuksia, ja niistä voidaan päätellä erittäin korkeita suotoveden fosforipitoisuuksia. Vuoden 2009 velvoitetarkkailun mukaan talvikauden suotovesi turvesuodattimelta on 3-4 kertaa fosforipitoisempaa kuin kesäkaudella, (1,1 mg/l verrattuna syys-lokakuun suotoveden arvoihin, jotka ovat 0,48 ja 0,27 mg/l). Turvesuodatin on 255 m² ja sen turvekerros on metrin paksuinen ja turve vaihdetaan pääsääntöisesti joka toinen vuosi noin sadan neliömetrin osalta, joten vanhaa turvesuodatinta saattaa olla käytössä useita vuosia.

Talvikaudella jäänyt ja osittain tukkeutunut turvekerros ei voi suodattaa tehokkaasti, saati sitten puhdistaa, kun suodattimelle pumpataan viikoittain poistokanavan selkeytysaltaisiin kertynyt liete imumenetelmällä lietepumpulla. Vesi ja liete sekoittuvat imuroinnin yhteydessä, mikä tapahtuu 40–50 kertaa vuodessa. Tästä johtuu lietteen karkaamista virtaavaan poistoveteen, mikä karkailu ei näy lainkaan kuormitusmittauksissa. Laitoksella käytetään myös runsaasti erilaisia kemiallisia aineita kalojen rokottamiseen, nukuttamiseen, ja kylvettämiseen sekä altaitten pesuun ja desinfiointiin

Vesistökuormituksen mittaaminen ja velvoitetarkkailu

Voimassa olevan ympäristöluvan keskeinen velvoite on laitoksen lupaehtojen noudattamisen valvonta käyttämällä ns. velvoitetarkkailumenettelyä.

Taimen Oy on tilannut velvoitetarkkailuprosessin konsulttityönä Jyväskylän Yliopiston Ympäristöntutkimuskeskukselta. Ympäristöntutkimuskeskus on laatinut Taimen Oy:n Myllykosken kalankasvatuslaitoksen käyttö- kuormitus- ja vesistöntarkkailuohjelman, mikä on toimitettu Keski-Suomen ympäristökeskukselle. Näiden suuntaviivojen mukaisesti Ympäristöntutkimuskeskus on laatinut vuosittaiset tutkimusraportit, tutkija Heikki Veijolan toimiessa vastuututkijana.

Kalankasvatuslaitoksen kuormitustarkkailussa tulee huomioida kalankasvatuslaitoksen itsensä pitämä huoltopäiväkirja koskien: käytettyä vesimäärää, rehumäärää ja rehun fosforipitoisuutta, käytettyjä kemikaaleja, lääkkeitä ja rokotteita, kalatauteja ja kalakuolemia, kalojen lisäkasvua, kasvatettuja ja siirrettyjä kalamääriä sekä poistetun lietteen määrää ja turvesuodattimen turpeenvaihtoja. Kalankasvattamolla säilytettävistä asiakirjoista tulee ilmetä syntyvien jätteiden määrä, laatu, alkuperä ja toimitusaika- ja paikka.

Kuormitustarkkailu on siis niin sanottua itsetarkkailua eli omavalvontaa. Siihen kuuluu kerran kuukaudessa Taimen Oy:n kalankasvatuslaitoksen itse suorittama yhtäjaksoinen, 14 vuorokautta kestävä näytteenottojakso. Kalankasvatuslaitos koostaa automaattisella näytteenottomella otetuista lähtevän purkuveden vuorokauden näytteistä jakson

kokoomanäytteen, jonka konsultti analysoi. Kalankasvatuslaitokselle tulevan käyttöveden kokoomanäytteet muodostetaan päivittäisistä kalankasvatuslaitoksen keräämistä kertänäytteistä Viherinjärvestä ja Myllykosken yläjuoksulta johdetusta vedestä saman 14 vuorokauden tutkimusjaksolla. Näytteistä analysoidaan kokonaisfosforin määrän.

Kontrollinäytteet osoittavat korkeita fosforipitoisuuksia

Lupaehtojen mukaan kalankasvatuslaitoksella on suoritettava vuosittain neljä kontrollitarkkailukertaa. Kontrollitarkkailun yhteydessä otetaan näytteet lähtevästä purkuvedestä vuorokauden kokoomanäytteenä ja tulevasta käyttövedestä kertänäytteenä. Kontrollinäytteistä analysoidaan kokonaisfosfori ja fekaaliset kolibakteerit. Kontrollitarkkailu on ainut mittaus osana velvoitetarkkailua, missä sekä näytteenotto että analyysi ovat riippumattomia kalankasvatuslaitoksesta. Kontrollitarkkailun näytteenotosta ja analyysistä vastaa Jyväskylän yliopiston Ympäristöntutkimuskeskus.

Kaikissa fosforikuormituksen kontroleissa vuosina 2008 ja 2009 purkuveden fosforipitoisuus on usean vuoden ajan ollut huomattavasti korkeampi kuin vastaavissa kalankasvatuslaitoksen itse ottamissa kahden viikon jakson kokoomanäytteissä. Ero on merkittävä ja usein moninkertainen. Kesäkuussa 2008 ero oli liki kolminkertainen (tuleva vesi 0.008 mgP/l, Taimen Oy:n purkuvesinäyte 0.013 mgP/l ja purkuvesikontrolli 0.033 mgP/l). Syyskuussa 2008 ero oli noin kaksinkertainen (tuleva vesi 0.007 mgP/l, Taimen Oy:n purkuvesinäyte 0.035 mgP/l ja kontrolli 0.058 mgP/l). Lokakuussa 2008 ero oli noin kaksinkertainen (tuleva vesi 0.0075/0.006 mg/l, Taimen Oy:n purkuvesinäyte 0.028 mgP/l ja kontrolli 0.051 mgP/l).

Erot ovat edelleen suuret vuonna 2009, vaikka nyt toimitaan jo uuden ympäristöluvan puitteissa. Toukokuussa 2009 tulevan veden ja lähtevän purkuveden määrästä laskettu ero mittaustapojen välillä on liki kaksinkertainen (tuleva vesi 0.008/0.009 mgP/l, Taimen Oy:n purkuvesinäyte 0.019 mgP/l ja kontrolli 0.027 mgP/l), Syyskuussa 2009 vesistöön tuli huomattava määrä fosforia ja ero mittausten välillä oli noin nelinkertainen (tuleva vesi 0.008/0.005 mgP/l, Taimen Oy:n purkuvesinäyte 0.045 mgP/l ja kontrolli 0.170 mgP/l). Myös marraskuussa 2009 fosforimäärät olivat korkeat ja ero kokoomanäytteen ja kontrollin välillä liki kaksinkertainen (tuleva vesi 0.0075/0.005 mgP/l, Taimen Oy:n purkuvesinäyte 0.049 mgP/l ja kontrolli 0.081 mgP/l).

Tarkennetut lupaehdot otettiin käyttöön vasta nykyisen ympäristöluvan saatua lainvoiman 2008. Sen mukaan kalankasvatuslaitoksella on suoritettava vuosittain neljä kontrollitarkkailukertaa. Tämäkään ei ole toteutunut, koska neljäs kontrollimittaus puuttuu vuodelta 2009. Tämä on erityisen haitallista syyskauden oikeiden kuormitusmittausten kannalta. Lokakuun kontrollimittaus on antanut systemaattisesti korkeita fosforilukemia, koska juuri lokakuu on keskeinen ruokintajakso poikastuotannossa.

Kontrollimittausten näytteissä purkuveden fosforipitoisuus on usean vuoden ajan ollut huomattavasti korkeampi kuin vastaavissa kalankasvatuslaitoksen itse ottamissa kahden viikon jakson kokoomanäytteissä. Kontrollimittausten antama purkuveden fosforipitoisuus on ollut myös systemaattisesti korkeampi kuin kokoomanäytteestä satu. Käytettävissä olevasta aineistosta on pääteltävissä, että avoveden aikaan fosforipäästöt vesistöön ovat olleet noin kaksinkertaiset kalankasvattamon omavalvonnan perusteella saatuihin lukuihin nähden. Siten myös niiden aiheuttamat haitat ovat todellisuudessa huomattavasti ilmoitettua suuremmat.

Kokoomanäytteiden käytön ongelma on myös tulosten keskiarvoisuus. Ajoittain

purkupuutkesta saattaa tulla korkeita määriä jätevettä, mitkä kuormat jäävät sillä hetkellä mittaamatta. Kontrollimittauksissa havaitut suuret erot korostavat myös jatkuvan kontrollin välttämättömyyttä ja luotettavan ulkopuolisen tahon tekemien mittausten ja tulkinnan tarpeellisuutta.

Velvoitetarkkailun vuosiyhteenvedoon on sisällytetty myös ainetaselaskelma-niminen laskentakaava, mikä perustuu Taimen Oy:n kalankasvattamon omiin ilmoituksiin käytetystä rehusta ja rehun laadusta. Laskelmalla todistellaan rehun mukana tulevan fosforin sitoutumista lisäkasvuna kaloihin, ja tehdään johtopäätöksiä jätevesikuormituksen määrästä. Laskelma on epäluotettava. Se ei perustu mihinkään ilmoitettuihin kriteereihin, eikä sitä ole edellytetty tehtäväksi osana kuormitustarkkailua.

Oltuamme yhteydessä Jyväskylän yliopiston Ympäristöntutkimuskeskuksen johtoon ja tutkija Heikki Veijolaan, on selvinnyt, että velvoitetarkkailu perustuu täysin Taimen Oy:n itse tekemiin mittauksiin veden fosforikuormista ja luvan hakijan antamiin tietoihin rehujen laadusta ja niiden käyttömääristä. Tutkija, Ympäristöntutkimuskeskus tai Keski-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus ei niitä systemaattisesti tarkista. Lupaehtoihin sisältyvä kontrollimittaus ja sen toimiluvan kannalta keskeisten kontrollianalyysien tulokset on jätetty huomioimatta yhteenvedon johtopäätöksissä. Sen sijaan tutkija on sisällyttänyt arvionvaraisen ja aiheutettua haittaa vähättelevän ns. ainetaselaskelman keskeiseksi osaksi vuosiyhteenvedojen johtopäätöksiä.

Kontrollimittausta ohjaavan ja velvoitetarkkailusta vastaavan tutkijan roolin tulee olla täysin riippumaton toimeksiantajasta. Moitimmekin velvoiteseurannasta vastaavaa Ympäristöntutkimuskeskusta siitä, että toimiluvan kannalta keskeisten kontrollianalyysien tulokset on jätetty huomioon ottamatta johtopäätöksiä esitettäessä ainakin vuosien 2008 ja 2009 velvoitetarkkailujen vuosiyhteenvedoissa.

Katsomme, että Taimen Oy:n hakemuksessaan esittämät luvut ja perustelut koskien Myllykosken kalankasvattamon aiheuttamien fosforipäästöjen määrää ja aiheutetun haitan määrää eivät ole päteviä. Taimen Oy:n hakemuksessaan käyttämät perustelut ovat tältä osin jätettävä huomioon ottamatta ympäristöluvan sisältöä ja sen ehtoja määrättäessä. Ympäristöluvan harkinnan perusteena tulee käyttää kontrollimittauksista johdettua mittaustietoa ja muita tässä muistutuksessa korostettuja näkökohtia haitan aiheuttamisesta.

Kalankasvattamo on aiheuttanut huomattavaa haittaa

Kalankasvattamon toiminta on aiheuttanut haittaa sen koko aktiivisen toiminnan kuluessa yli 30 vuoden ajan. Kalankasvatuslaitoksen jätevesien purkupuutken alapuolinen vesistö on ollut vuosia paikoittain voimakkaastikin rehevöitynyt ja karvalehden runsas esiintyminen on ollut vuosikautia jatkuva haitta. Karvalehden massaesiintymien dokumentoinnin osalta viittaamme kotisivuillamme (www.joutsansalmi.com) esiteltyihin monen vuoden havaintoihin ja toimenpiteisiin sen torjumiseksi. Hakija on esittänyt sekä julkisuudessa että nykyisen ympäristöluvan hakuprosessissa ja valituksissaan totuuden vastaisia ja harhaanjohtavia väittämiä siitä, että paikallisten ihmisten toimet karvalehden vähentämiseksi olisivat syy haitallisen vesikasvin massaesiintymiseen. Haitan aiheuttajan vastuun väistäminen on paitsi hämmentänyt myös loukannut haitasta kärsimään joutuneita paikallisia asukkaita.

Joutsan seudun vesistö ja alueen väestö on siis ollut jatkuvan haitan aiheuttamisen kohteena, mikä on myös dokumentoitu. Viherinjärvestä Myllykoskeen tuleva vesi on puhdasta, kirkasta ja karvalehdestä vapaata. Vetoaminen Viheristä tulevan veden

fosforipitoisuuteen on harhaanjohtavaa ja epätieteellistä Viherinjärvestä tehtävien vertailumittausten puuttuessa. Karvalehtiesiintymä alkaa Taimen Oy:n kalankasvatustiloksen jäteveden purkuaukolta, ja karvalehden yleisesti tiedetään olevan niminomaan kalankasvatustilosten seuralainen. Suvuttomasti kasvin osista lisääntyvä uppokasvi kun on vuosikautia kulkeutunut säiliökuljetusten mukana kasvatustiloksesta toiseen.

Yksi tärkeimmistä kalankasvatustiloksen vesistövaikutuksia vähentävistä periaatteista on kasvatustilosten sijainnin ohjaus. Tämä tarkoittaa kasvatustilosten perustamista sellaisiin vesistöihin, joissa vesistön kyky käsitellä tulevaa lisäravinnekuormaa on hyvä, esim. virtaus ja vesimäärät ovat niin suuret, että vesistössä tapahtuu välittömästi merkittävää laimenemista. Myllylahti, johon Taimen Oy:n kalankasvatustiloksen vedet johdetaan, on siltojen muodostaman maantieteellisen esteen ja mataluutensa johdosta erityisen epäsovelias jätevesien purkuun. Alue on jo valmiiksi rehevöitynyt ja alueella on esiintynyt vuodesta 1999 lähtien karvalehti-upokasvin massaesiintymiä. Taimen Oy:n kalankasvatustiloksen sijainti Myllykoskella ei näin ollen ole hyvä vesistövaikutusten kannalta. Hakemuksessa referoidut mittaukset ja johtopäätökset tiloksen toiminnan vaikutuksesta vesistön rehevöitymiskehitykseen eivät anna oikeata kuvaa todellisesta tilanteesta.

Hakijan arvio siitä, että tiloksen toiminnan vaikutus alapuoliseen vesistöön olisi vähäinen, on virheellinen ja perustuu vesistössä havaittujen muutosten vähättelyyn. Tiloksen päästö- ja vesistövaikutustarkkailua tulee tästä syystä muuttaa niin, että todellinen kuormitus ja vaikutukset vesistössä on mahdollista saada selville. Tiloksesta vesistöön johdettavan veden fosfori- typpi- ja BOD7- kuormitusta tulee seurata jatkuvatoimimisilla analysointilaitteilla ja virtaamamittauksella. Tarkkailua tulee laajentaa biologisiin muuttujiin. Alapuolisessa vesistössä tulee seurata ainakin vesikasvillisuuden kehittymistä. Määräajoin on syytä seurata mm. pohjaeläimistön ja mahdollisesti surviaissääskien ja piilevien esiintymistä. Biologisten muuttujien perusteella voidaan tehdä luotettavampia arvioita Myllylahden ekologisesta tilasta ja arvioida myös Taimen Oy:n kalankasvatustiloksen todellisia vaikutuksia purkuvesistössä.

Muistutamme myös, että kalankasvatustiloksen Joutsansalmeen purkama jäte ei suinkaan ole vain käytettyä vettä, kuten hakemuksessa todetaan, vaan kasvatustiloksen eri vaiheissa käytettyjen aineiden ja matalaa vesialuetta rasittavien orgaanisten aineiden ja humuksen muodostamaa löysää, ajoittain puuromaista jätettä. Aiheutettavan haitan arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota paitsi fosforin määrään ja sen ruokkimaan karvalehtiesiintymään, niin myös toimintaan kokonaisuudessaan, erityisesti vesistöä ja muuta ympäristöä mahdollisesti rasittaviin haitallisiin aineisiin. Kalankasvatustiloksella käytetään kohtuullisen suuria määriä ympäristölle haitallisia aineita, mutta näiden aineiden tai niiden jäämien pääsyä vesistöön ei kuitenkaan ole estetty jätevesien puhdistusjärjestelmän puuttuessa. Syntyvä vahinko voidaan tyydyttävästi poistaa vain siirtymällä käyttämään nykyaikaista puhdistusmenetelmää, kuten kalankasvatustiloksessa käytettävää kiertovesitekniikkaa.

Kyseessä on osa vuosia jatkuneesta massiivisesta ympäristöongelmavyyhdestä, mikä on synnytetty juoksuttamalla puhtaaseen vesistöön mm. seuraavia haitta-aineita tai niiden jäämiä:

- Fosforipitoinen kalaravinne (ravinne sisältää runsaasti fosforia, mikä puutteellisesti puhdistettuna joutuu vesistöön)
- Formaliini (Kalankasvatustiloksella käytetään noin 1-2 tonnia formaliinia kuukaudessa, mikä annostellaan suoraan kasvatustilosten veteen. Formaliini on formaldehydin

vesiliuos, jossa formaldehydiä on 37- 55%. Sen pääasialliset haittavaikutukset ovat sidekalvon ja limakalvojen ärsytys, allergeenisuus ja sen on eläinkokeissa todettu aiheuttavan syöpää. Formaldehydi on todettu mutageeniseksi sekä mikrobi- että nisäkässoluilla, ja sitä pidetään mutageenisena aineena (Federal Panel on Formaldehyde 1980)

- Nukutusaineet ja loisrokotusaineet
- Antibiootit (Tutkimukset eri puolilla maailmaa ovat vahvistaneet bakteerien vastustuskyvyn ympäristössä lisääntyneen suuresti, synnyttäen riskin bakteerien päätyemisestä ihmisiin tai elintarvikeketjuun)
- Typpipäästöt, joilla olisi oltava tiukat raja-arvot noudattaen vähintään jätevedenpuhdistamoille ympäristöluvista määrättyjä typenpoiston tavoitearvoja
- Kuljetusten mukana tulevat haitalliset aineet ja haittakasvien osat, mikä prosessi on todennäköisin syy karvalehtiesiintymien yleisyyteen ja karvalehden leviämiseen

Hakija on antanut systemaattisesti harhaanjohtavaa tietoa ja vähätellyt tuottamuksellista vastuutaan kuvatessaan Joutsan vesistöä ja vesistön ja veden käyttäjiä vuosia haitannutta karvalehtiongelmaa, mikä on myös kuvattu yhdistyksen kotisivuilla www.joutsansalmi.com. Sekä aikaisempien lupahakemusten perusteluissa että aikaisemmissa luvissa ja oikeusasteiden perusteluissa on virheellistä ja harhaanjohtavaa informaatiota karvalehtiongelman syistä ja ongelman laajuudesta.

Taimen Oy on mm. aikaisemmissa lupahakemuksissaan todennut, että mikään tutkimustulos ei osoita syy-yhteyttä esimerkiksi karvalehden esiintymisen ja hakijan toiminnan välillä. Nyt jätetyssä hakemuksessaan Taimen Oy kuitenkin myöntää, että kalankasvattamonsa toiminta on aiheuttanut karvalehden lisääntymistä alueella (kohta 16). Silti hakemuksessa tukeudutaan jo monesti vääräksi osoitettuun keksittyyn väittämään, että massaesiintymä olisi alkanut vesikasvillisuuden/poiston jälkeen vuonna 1999. Taimen Oy markkinoimana täysin tutkimattomat väitteet ovat levinneet myös velvoiteseurannan tulosten koostamisesta vastaavien Jyväskylän yliopiston Ympäristöntutkimuskeskuksen tutkijoiden lausuntoihin (Joutsan Seutu 3.2.2010). Nämä myös oikeusasteille hakijan antamiin lausuntoihin sisältyvät väitteet on moneen kertaan todettu virheellisiksi.

Ympäristöviranomaisten lausunnot ja kaikki empiirinen aineisto, joihin kymmenissä lehtiartikkeleissa (www.joutsansalmi.com) viitataan, osoittavat tämän. Karvalehtiesiintymä alkaa kalankasvattamon jäteveden purkuaukosta, Viherinjärvestä tuleva vesi on puhdasta ja karvalehdestä vapaata. Mitään karvalehden niittoa ei ole koskaan tapahtunut, vaan paikalliset asukkaat ovat vuosikautia korjanneet koko lahden tukkivaa kasvia rannalle ja veneisiin keräämällä sekä useita kertoja erityisillä nuottaus- ja nostolaitteilla. Massiivinen karvalehden esiintyminen oli siis jo synnytetty pakottaen paikalliset asukkaat tekemään jotain omalla kustannuksellaan, edes jonkinlaisena yrityksenä poistaa kalanviljelylaitoksen toiminnallaan aiheuttamaa haittaa.

Valtioneuvosto periaatepäätös vesiensuojelun suuntaviivoista vuoteen 2015 on suuresti muuttanut painopistettä vesien suojelun ja kestävän hoidon suuntaan

Ohjelmassa määritellään toimia, joiden tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä tila vuoteen 2015 mennessä ja estää tilan heikkeneminen. Tärkein tavoite on rehevöitymistä aiheuttavan ravinnekuormituksen vähentäminen. Ohjelmassa mainitaan kalankasvatus yhtenä merkittävänä kuormittajana. Myös sen osalta ympäristölupamenettelyssä tulee selvittää kaikkien käytössä olevien sekä prosesseissa syntyvien aineiden päästöjen

merkittävyys. Myös varastoinnista sekä häiriötilanteista aiheutuvien päästöjen riskinhallintaa tulee parantaa. Samoin kuin keskeisillä teollisuudenaloilla, myös kalankasvatuksen ja laitosten jätevesien puhdistamisen osalta tulee selvittää parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöönoton mahdollisuus.

Hakija on liikeyritys, joka maksimoi liikevoittoaan

Taimen Oy on Suomen suurin kalankasvattaja halliten noin 60 prosenttia Suomen kirjolohen ruokakalatuotannosta, ruokakalan kasvatuksen pääpainon keskittyessä Ahvenanmaalle ja Ruotsiin. Laukaalainen yritys on vahvasti mukana yritystensä kautta poikas- ja makean veden laitosten kalanruokintajärjestelmien sekä ympäristökuormitusta minimoivan ja kasvatusolosuhteet optimoivan kiertovesiteknologian kehittämisessä ja markkinoinnissa maailmanlaajuisesti. Lännen Tehtaat konserniin kuuluvan Apetit Kala Oy:n hankittua hiljattain noin 30 prosentin osuuden Taimen Oy:n omistuksesta, sen taloudelliset resurssit ja mahdollisuudet huolehtia tuottamiensa jätevesien puhdistamisesta kasvoivat entisestään. Lännen Tehtaat tavoittelee oman ilmoituksensa mukaan kolmannesta Suomen 300 miljoonan euron tuoreen kalan markkinoista.

Liiketoimintaa harjoittavan suuryrityksen oletetaan huolehtivan yhteiskuntavastuustaan ja toimintansa ympäristövaikutusten minimoimisesta. Taimen Oy:n tapa olla piittaamatta lupaviranomaisten määräyksistä ja oikeudellisesti sitovista velvoitteista käy konkreettisesti ilmi sen hakiessa nykyisin voimassaolevaa ympäristölupaa. Myöntäessään edellisen luvan Vesiylioikeus 14.4.1999 (Nro 21/1999) edellytti, että haettaessa määräysten tarkistamista 31.3.2004 mennessä, hakemukseen on liitettävä muiden asianmukaisten selvityksen lisäksi tarkkailutuloksiin perustuva yhteenveto laitoksen vesistövaikutuksista sekä suunnitelma laitoksen fosforipäästöjen pienentämiseksi tasolle 300 kg/a. Mitään tällaista suunnitelmaa hakemukseen ei sisällynyt.

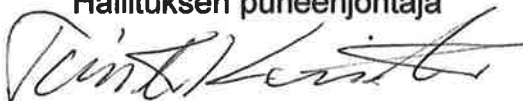
Jätevedet tulee puhdistaa

Hakijalla ei tule olla oikeutta jatkaa nykyisenkaltaista haitan ja vahingon tuottamista. Kaikkeen edellä esitettyyn viitaten katsomme, että toimijan hakemaa lupaa juoksuuttaa haitallisia jätevesiä yhteiseen vesialueeseen ei tule hyväksyä. Seurannassa ja mittauksissa havaittujen puutteiden ja harhaanjohtavien valvontamittaustulosten tähden emme voi pitää hyväksyttävää myöskään hakijan arvionvaraista ja virheellisiin seurantatietoihin perustuvaa päättelyä ja johtopäätöksiä siitä, minkälainen fosforipäästö ja aiheutettu Joutsansalmen fosforipitoisuus tai muu puhdistamattoman jäteveden aiheuttama haitta olisi siedettävissä tai hyväksyttävissä.

Katsomme, että ympäristöluvan ehtona on oltava, että toimija puhdistaa kalankasvatuksessa syntyneen jäteveden ja lopettaa ensi tilassa lietetaskujen ja turvekerroksen läpi juoksetun, puhdistamattoman jäteveden laskemisen Joutsan keskeiseen vesialueeseen.

Joutsansalmi-yhdistys ry:n hallitus, päätöksensä 14.11.2010 mukaisesti

Taisto Kuitunen
Hallituksen puheenjohtaja

Erkki Oksanen
Hallituksen varapuheenjohtaja

